

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 3

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 796 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-martda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Экологические и альтернативные заполнители для бетона в условиях Узбекистана.....	10
Акрамов Хуснитдин Ахрарович, Тохиров Жалолиддин Очилович, Самадов Хомид Самандарович	
Investitsion marketingni rivojlantirish asosida mintqa investitsiya jozibadorligini oshirish	16
Ahmedov Alim Babaniyazovich	
O'zbekistonda yashil budjetlashtirish, energiya samaradorligi va issiqxona gazlari emissiyasi.....	22
Pulatov Dilshod Haqberdiyevich, Qulliyev Ulug'bek Mirzayevich, Mamanov Alisher	
Development of the Digital Economy as a Trigger of the Economic Growth of the New Uzbekistan.....	28
Luiza Sayfullovna Makhmutkhodjaeva, Umarova Shahnoza Akbarovna	
Oliy o'quv yurtlarida matematik statistikani o'qitishning xususiyatlari.....	34
Shamsiyev Damin Najmiddinovich, Aymatova Farida Xo'razovna	
Turizm tadbirkorlikning o'ziga xos xususiyatlari	37
Mardonova Dilafruz Kosimovna	
Oziq-ovqat xavfsizligi ta'minoti: O'zbekistonda mayonez importini notarif tartibga solish va ichki ishlab chiqarishni rivojlantirish istiqbollari.....	41
Muratova Shohista Nimatullayevna, Nomozov Azizbek Xayrulla o'g'li	
Mamalakatimizga xorijiy investitsiyalarni jalb etishda qimmatli qog'ozlar bozorining o'rni va roli	46
Akramov Azamat Ramziddinovich	
Mamlakatning iqtisodiy va ekologik rivojlanishida elektromobil sanoatini rivojlantirishning ahamiyati	53
Iminov Mahmudjon Azimjon o'g'li	
Hududiy eksport salohiyatini oshirishning marketing strategiyasi.....	60
Jiyamuratov Rustam Nuridinovich	
Turistik kompaniyalar moliyaviy barqarorligini baholash usullarini takomillashtirish kompaniya moliyaviy barqarorligini ta'minlashning muhim mezonini.....	65
Jo'rayev Behzod Nuraliyevich	
Iste'molchilarni xulq-atvori modellari asosida marketing strategiyalarini shakllantirish.....	70
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna	
Hisob siyosati va unda biologik aktivlar hisobini yoritib berish tartibini takomillashtirish	75
Mirzayeva Nargiza Batirovna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalarning o'rni.....	80
Otajonova Charosxon Polvonquli qizi	
Innovatsion menejment va raqamli transformatsiyalarni joriy etishning metodologik asoslari.....	84
Quldoshev Asliddin Tursunovich	
Strategik boshqaruvda xususiy kapital samaradorligini baholash.....	89
Nasriyeva Zebiniso A'zam kizi, Mavlyanova Dilobar Maxkamovna	
Mintaqalarni innovatsion rivojlantirish istiqbollari tashkiliy tuzilmalarini takomillashtirishni boshqarish yo'llari	100
Xodjamuratova Gulbaxar Yuldashevna	
Meva-sabzavot eksporti barqarorligini ta'minlashning ekonometrik tahlili	105
Shamsiyeva Feruza Muratxodjayevna	
Зарубежный опыт активизации экономической активности домохозяйств.....	111
Бердиев Гайрат Ибрагимович, Маликова Севинч Телман кизи, Люсиков Артемий Александрович	
The Impact of Foreign Direct Investment on Economic Growth: A Case Study of Uzbekistan.....	116
Abdulla Ibragimov, Keldiyorov Shakhriyor Ilyos O'g'li	

Mintaqada sanoat ishlab chiqarish rivojlanishining kambag'allikni qisqartirishdagi ahamiyati	121
Abdullayev Habibullo Asadulla o'g'li	
Global iqtisodiyot sharoitida islom moliyasi mezon va tartiblarini joriy etishdagi muammolar va yechimlar	125
Abduvosidova Gulandom Abdurashid qizi	
Amerika Qo'shma Shtatlari tajribasida biznes subyektlarini toifalarga ajratish amaliyotining xususiyatlari	131
Akobirova Nodira Najmiddin qizi	
O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligini innovatsion rivojlanish yo'llari	135
Axmedova Nafisa Amirddin qizi	
Strategic directions of integration of Uzbekistan into the international hospitality industry	140
Bekmurodova Laylo Tursunmamatovna	
Surxondaryo viloyatida parrandachilikni rivojlantirish ko'rsatkichlarini prognozlash va modelashtirish	144
Bobomuratov Imomqul Islamovich	
Mamlakatimizda chorvachilik mahsulotlarini yetishtirishning hozirgi holati va uning tahlili	149
Talipova Dilfuza Nabiyeвна	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish	154
Erkinxojiyev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
Analysis of the Influence of Macroeconomic Indicators on State Budget Tax Revenue	158
Meyliev O. R., Gofurova K.	
Mahalliy budjet xarajatlarini hududlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri	166
Hazratqulov Shahboz Boboqul o'g'li	
Influence of Digital Technologies on Economic Growth of the Republic of Uzbekistan	170
Igamberdiyeva Kunduz Ergashevna	
Transmilliy kompaniyalarning tashqi bozorlar uchun marketing strategiyalari va marketing tadqiqotlarini o'tkazish amaliyoti	174
Jo'rayeva Zilola Turobovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashni rivojlantirish imkoniyatlari	178
Kamilova Iroda Xusniddinovna	
Korxonalarda inqirozga qarshi moliyaviy boshqaruv tizimini takomillashtirish	183
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Tijorat banklari faoliyatida onlayn tizimlarining tutgan o'rni va ularning rivojlanishi	188
Raxmataliyev Muzaffar Eshdavatovich	
Aholi farovonligini oshirishda tadbirkorlik faoliyatining ta'sirini baholashning nazariy asoslari	194
Fayziyeva Dilsuz Bahodirovna	
O'zbekiston Respublikasini "yashil" iqtisodiyotga o'tish samaradorligini oshirish	200
Mirzayev Bexruz Abdulla o'g'li	
Andijon viloyatida kambag'allik darajasini qisqarishiga ta'sir etuvchi ko'rsatkichlar	214
Musaeva Ziyoda Allayarovna	
O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligi eksportida marketing muammolari	218
Musyeva Shoirazimovna, Agzamov Avazxon Talgatovich	
Respublikamizda parranda bosh sonining hozirgi holati va uning istiqbollari	223
Akramova Nargiza Axrorovna	
Menejmentda ishbilarmonlik kommunikatsiyalaridan foydalanishda optimal strategiyalarini qo'llash shart-sharoitlari	227
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Shadiyeva Madina Djaloliddin qizi	
Raqamlashtirish sharoitida innovatsion faoliyatning o'ziga xos xususiyatlari	231
Nazarova Latofat Toirjon qizi	
O'zbekistonda masofaviy bank xizmatlarini rivojlantirishdagi muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari	235
Nurmuxammedov Matlab Yunusovich	

Davlat aktivlarini samarali boshqarish hamda nazorat qilishni takomillashtirish.....	240
Mirzayev O., Nazarov G'ayrat Olim o'g'li	
Talabalarning oilali bo'lishiga ta'sir etuvchi omillarga iqtisodiy baholashda yangicha yondashuv.....	246
O. U. Shomurodov, Z. U. Uroqov, A. T. Ablahatov, A. A. Suyarov, J. S. Urazov	
Methodological Aspects for Branding in Private Schools.....	251
Odilova Sitora Sayfitdin qizi	
Совершенствование процедуры оценки эффективности и результативности расходов государственного сектора.....	256
Олимов Элёр Фазлиддин угли, Искандаров Суннатилло Бахриддин угли	
Logistika xizmatlari samaradorligini oshirishda blokcheyn texnologiyalardan foydalanish	261
Rajabov Orzujon Mamasoliyevich	
Markaziy Osiyoda energetika bozorini rivojlantirishning kelgusi istiqboli va imkoniyatlari.....	267
Saidov Mash'al Samadovich, Umarova Irodaxon Nuraliyevna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda sug'urta bozorining innovatsion usullaridan foydalanishning konseptual asoslari	275
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Oliy ta'limda boshqaruv strategiyalari va ularni amalga oshirish mexanizmi.....	279
Saidqulova Firuza Farmonovna	
Jismoniy shaxslardan olinadigan daromadlarini soliqqa tortishning o'ziga xos xususiyatlari	283
Salimov Sherzod Baxtiyorovich	
O'zbekiston Respublikasidagi mavjud suv resurslarining iqtisodiy holati tahlili	288
Shanazarova Gulyora Baxtiyarovna	
Tijorat banklari kredit risklarini kamaytirish yo'llari.....	294
Tulkinova Maftuna Anvarbek qizi	
The use of Intellectual Systems in the Improvement of the Educational Process Management System in Higher Educational Institutions	303
Umarova Dilfuza Rakhmatilla qizi	
Oliy ta'lim tizimida yangi iqtisodiy mexanizmlarni shakllantirish.....	307
Xakimov Dilshodjon Rahmonaliyevich	
Global iqtisodiy sharoitida moliyaviy hisobotlar auditida muhimliklarni baholashni xalqaro stanadartlar asosida takomillashtirish	311
Xasanova Nasiba Tolliboy qizi	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni tashkil etish istiqbollari.....	314
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
Oliy ta'lim muassasalarida gibril bulut xizmat modelini qo'llash mexanizmini ishlab chiqish	319
Zaripov Bahodir Bobomurod o'g'li	
Роль инвестиций в системе железнодорожного транспорта в Республике Узбекистан	325
Акбарова Лайло Упашевна	
Gidrotexnik inshootlar betonlarini samaradorligini tahlil qilish va oshirish natijalari.....	330
Asqarov B. A., Karimov M. U., Xolmirzayev S.T., Obidjonov J. T.	
Maxsus iqtisodiy zonalar hududiga jalb etilgan investitsiyalar to'g'risida	334
Davlayev G'olib Ashurovich	
Yangi xizmat turi xizmatlar sohasini innovatsion boshqarishning metodologiyasi	337
Djurayeva Dilnoza Davron qizi	
Mintaqalar innovatsion salohiyatini baholashning uslubiy yondashuvlari.....	343
J. A. Ismatullayev, D. X. O'rinov	
Milliy qayta sug'urtalovchilarning xalqaro sug'urta bozoriga kirib borishi va kutilayotgan xavf-xatarlar	348
Jorabayev Jasur Abduraxmanovich	

Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida tovarlar auditi natijalarini auditorlik hisobotida aks ettirish tartibi	354
Ibragimov M. M., Ergashev O. F.	
Turistik destinatsiyalarni tashkil etish va rivojlantirishning xorijiy tajribalari	358
Karimov Anvar Aktam o'g'li	
Jismoniy shaxslarning mol-mulk va yer soliqlarini hisoblash va undirish samaradorligini oshirish yo'llari.....	362
Qurbonov Muxiddin Abdullayevich	
Iqtisodiy xavfsizlikning institutsional tizimini tadqiq etishga uslubiy yondashuvlar.....	367
Mamatov Axmetjon Atajanovich, Allaberganov Zakir Gayibovich	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning nazariy jihatlarini	373
Mamatov Mamajan Axmadjonovich	
Paxta-to'qimachilik klasterlari eksport faoliyatini rivojlantirishning xorij tajribasi.....	380
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Korxonalar raqobatbardoshligini oshirish muammolari va dolzarb vazifalari	386
Musyeva Shoiraz Azimovna	
Устойчивый и инклюзивный рост: взаимосвязь экономического прогресса с социальным равенством и экологическим управлением	390
Нодирбек Холбаев	
Mintaqalarni investitsion jozibadorligini taraqqiyot strategiyasiga ta'sirini statistik baholash.....	396
Nuriddinov Zufar Akbarovich	
Финансирование каракулеводства: преодоление финансовых вызовов в пустынных регионах Узбекистана	402
Нуриллаев Жамолиддин Ярашевич	
O'zbekiston investitsiya muhitini yanada yaxshilash va uning jozibadorligini oshirish.....	408
Oybek Elmuratov	
Intellectual mulkning iqtisodiy mazmuni va tarixiy rivojlanish bosqichlari	411
Maxmudova Nargiza Davlyat qizi	
Implementation and use of Digital Technologies in Logistics Abstract.....	416
Kushakova Mamura, Koshakova Mukhlisa Surat qizi	
Innovatsion iqtisodiyot tushunchasining mazmun mohiyati	421
Abduqaxorov Bekzod O'tkir o'g'li	
Raqamlashtirish iqtisodiy o'sish va raqobatbardoshligini oshirish omili sifatida.....	426
Mamajonova Durdonahon Mamaruzi qizi	
O'zbekistonda tashqi savdoni notarif usullar orqali tartibga solishning mamlakat iqtisodiyotiga ta'siri.....	431
Norqobilov Akobir Iso o'g'li	
Инновационные методы переработки горных отходов для экологической устойчивости в Узбекистане	437
Аскарлов Бахтиер Аскарлов, Собирова Мукаддас Хамидуллаева	
Опыт зарубежных стран по стимулированию производства сельскохозяйственной продукции и перспективы внедрения в Узбекистан.....	442
Холиков Сулаймон Уткир угли	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda strategik boshqaruv hisobini tashkil qilishning uslubiy jihatlarini.....	447
Pardayeva Shahnoza Abdinabiyevna	
O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirishni statistik tahlili.....	452
Sayfullayev Siddik Nosirovich	
Sug'urta tashkilotining innovatsion risklarini baholash.....	457
Sattorov Shoxrux Maxmudjon o'g'li	

Kapital bozori rivojlanishining zamonaviy tendensiyalari	462
Turdiyeva Uzayda Omirbayevna	
Адаптивный искусственный интеллект в управлении человеческими ресурсами	469
Хайдарова Малика Шокирджановна	
Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy mablag'lardan samarali foydalanishga xizmat qiluvchi zamonaviy va istiqbolga mo'ljallangan huquqiy asoslarning yaratilganligi to'g'risida	478
Xayriddinov Shuxrat Botirovich	
Investitsiya loyihalariga ta'sir qiluvchi risklarni sifat jihatdan baholash usullarining o'ziga xos xususiyatlari	482
Shaislamova Nargiza Kabilovna	
Tijorat banklari tomonidan investitsion loyihalarni kreditlash tartib va ularni takomillashtirish yo'llari	491
Yunusova Ozoda Anvarjon qizi	
Hududlar iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda soliq salohiyatini oshirishning nazariy jihatlarini	498
E. N. Raximov	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzishning zarurligi	504
Avazov Ilxom Ravshanovich	
Inson resurslarini boshqarishning innovatsion usullarini joriy etish vositalarini ishlab chiqish	509
Djuraeva Guzal Shavkatovna	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish	513
Erkinxojiev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
Korporativ qimmatli qog'ozlar asosida korxonalarni moliyalashtirishning ilg'or xorij tajribalari	517
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
The impact of corporate governance on firm performance and financial stability	524
Muhammadyor Yunusov	
Mintaqalarda kamg'allik darajasini pasaytirish va xorij tajribasidan foydalanish yo'llari	537
Musulmonova Shahlo Nasriddinovna	
Makroiqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash soliq ma'muriyatchiligini samarali tashkil etish yo'llari	541
Mutalova Dilorom Maxamadjanovna, Kenjaboyeva Nigina	
Iqtisodiy savodxonlik hamda tadbirkorlik qobiliyati o'rtasidagi to'g'ri nisbatdagi bog'liqlik munosabatining fundamental asoslari	544
Tuxtayeva Muyassar Shovkat qizi	
Korxonalarning bankrotlik riskini baholashning xalqaro modellari	550
Umarova Hulkar Umidulloyevna	
O'zbekistonda korxona boshqaruvida kadrlar salohiyatidan foydalanish amaliyotini rivojlantirishning xorij tajribasi	555
Do'stova Aziza Qahramonovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida boshqaruv tizimining xususiyatlari	559
Iroda Majidova	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning muhim xususiyatlari	565
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Shukurov Tohirjon Izzatullo o'g'li	
Qandolat mahsulotlari bozorida marketing tadqiqotlarini asosiy yo'nalishlari	569
Tuychiyeva Vasila Faxriddin qizi	
“Зелёная экономика” как фактор повышения экономического роста страны	573
Тураева Адиба Икрамовна	
Oilada sarf-xarajatlar samarasiga erishishning muhimligi	580
Xasanov Rustam Rabimovich	
Aholi farovonlik darajasidagi farqlarni tartiblash yo'nalishlari	583
Xasanov Rustam Rabimovich, Turdiyev Zoxidjon Rustamovich	

Совершенствование оценки стоимости объектов недвижимости в Узбекистане на основе зарубежного опыта.....	588
Хомитов К. З., Халилова Л. Ш.	
Mamlakatimizda qishloq xo'jaligida kooperatsiya munosabatlarini rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanishning ahamiyati.....	594
Choriyeva Nigina Kaxramonovna	
Davlat xaridlari tizimini takomillashtirish yo'llari	598
Alimbayeva Sevara Alimbayevna	
Yengil sanoatni rivojlanishida Germaniya tajribasi.....	601
F. Jumaniyazova, G'ulomov Ibroxim Rustam o'g'li	
The efficiency of usage of Islamic finance instruments in security market.....	607
Khasanov Umarbek Begmat ugli	
Tadbirkorlik subyektlari eksportini rivojlantirishda raqamli platformalardan foydalanishning xorijiy tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari.....	613
Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	
O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarini tashkil qilinishining hozirgi holati va muammolari	621
Nutfulloev Tolib G'olib o'g'li	
Mehnat bozorida raqamli texnologiyalardan foydalanish metodologiyasini takomillashtirish	627
Maxammadiyev M. M.	
Ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish sharoitida mahsulot tannarxini optimallashtirish asoslari.....	632
Narzullayeva Gulchehra Salimovna	
Elektron pullarni rivojlantirish yo'llari	636
Rustamov Maqsud Suvonqulovich, Egamberganov Mirzabek Odilbek o'g'li	
Загрязнение окружающей среды в Узбекистане: проблемы, причины и пути решения	644
Ишонкулова Феруза Асатовна, Шукуров Тимур Умидович	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarini transformatsiyalash modeli orqali takomillashtirish	649
Norov Akmal Ruzimamatovich, Norova Nozima Nabiyeвна	
Land Tax Received From Individuals and its Share in the Budget of the Republic of Uzbekistan	656
Hakimov Feruz Khurshid ugli	
O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyot va iqlim o'zgarishi bilan bog'liq xarajatlar tahlili.....	659
Isaxonova Ruxshona Muzaffar qizi, Sharapova Mashxura Azadovna	
Qurilish xizmatlari ma'lumotlar tizimini takomillashtirish imkoniyatlari.....	665
Nurfayziyev Zayniddin Boymurodovich, Nurfayziyev Elyor Zayniddinovich	
Ipotekali kreditlashni rivojlantirishning xorijiy davlatlar tajribasi va uni O'zbekistonda tatbiq etish yo'llari	670
Turdiyev Shaxriddin Erxonovich	
Suv resurslaridan foydalanishda xorij tajribalari	675
Berdiyev Anvar Abdivaliyevich	
Auditda yetarli va mos dalillarni to'plash tartibi	681
Meliyev Isroil Ismoilovich	
"Yashil" iqtisodiyot konsepsiyasining shakllanishi va rivojlanishi.....	686
Urunbayev Saparbek Samatovich	
Uy-joy fondini boshqarish samaradorligini oshirishning ustuvor yo'nalishlari.....	692
Xolmuradov Raxmatilla Ne'matillaevich	
O'zbekiston mahsulotlarining tashqi bozordagi raqobatbardoshligi xususiyatlari va onlayn platformalar.....	699
Baymuradov Shoxrux Maxmudovich	
Factors affecting investment attractiveness in the global investment landscape.....	704
Otaboev Akhmed Makhsudbek o'g'li, Juliana Juliana, Fazliddin Nasriddinov	

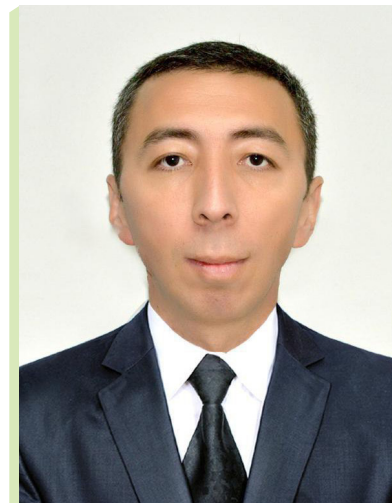

Xalqaro migratsiyaning O'zbekiston mehnat bozori va inson kapitaliga ta'siri.....	709
Tilabova Kumush Farhod qizi	
Анализ и оценка естественного освещения помещений образовательных учреждений.....	714
Пирмухамедова Шахноза	
Актуальные вопросы укрепления доверия населения к банковской системы Республики Узбекистан...	719
Рузиева Нилуфар Тулкин кизи	
Методические подходы к формированию механизмов стратегического управления развитием химической отрасли.....	725
Бибутова Шахло Саъдуллаевна	
Iqtisodiyotni rivojlantirishda erkin iqtisodiy zonalarini tashkil etishning afzalliklari va muammolari	730
Axmedova Dilbar Buronovna	
Natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirishda sog'liqni saqlash muassasalarini moliyalashtirishning mohiyati.....	734
Ishmanova Diana Nurmamadovna	
Oziq-ovqat sanoatini tashkiliy-iqtisodiy jihatdan rivojlanti-rishning nazariy asoslari	737
Muxtorova Madina Azamat qizi	
Ipoteka kreditlari sohasidagi islohotlar va kelajakdagi istiqbollar.....	741
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
Sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari	746
Yodgorova Xalima To'liqinovna	
Budjet ijrosini samarali ta'minlashda davlat xaridlarining ahamiyati.....	752
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li, Fayzullayeva Zilola Ravshanovna	
Aholi sog'ligi – milliy boylikning tarkibi va jamiyat taraqqiyotining muhim shartidir.....	763
Djumabayeva Shaira Xalillayevna	
Moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlari: hisob siyosati.....	769
Rizayev Nurbek Kodirovich, Mamatova Charos Shavkiddinovna	
Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsion muhitning o'rni	778
Valiyeva Sayyora Xushbaqovna	
Davlat ishtirokidagi korxonalarda korporativ ijtimoiy mas'uliyat ("Rossiya temir yo'llari" OAJ misolida).....	784
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Saidqulov Avazbek Botirqul o'g'li	
Raqamli transformatsiyaning O'zbekistonning investitsion jozibadorligiga ta'siri.....	790
Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li, Markabayeva Jansaya Aybek qizi	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI EKSPORTIDA MARKETING MUAMMOLARI

Musyeva Shoira Azimovna

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
Marketing kafedrası professori

Agzamov Avazxon Talgatovich

TDIU Soliqlar va soliqqa tortish kafedrası
dotsenti

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligini rivojlantirish tendensiyalarini baholash va eksport muammolarini aniqlash, shuningdek, qishloq xo'jaligi franchayzing tuzilmalari bilan reklama, marketing va konsalting xizmatlari o'rtasidagi munosabatlarga oid amaliy tadqiqotlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: Agrosanoat kompleksi, qishloq xo'jaligi, islohot, raqobat, oziq-ovqat, agrobiznes, o'rmon, baliqchilik, qishloq xo'jaligi, chorvachilik, agromarketing.

Abstract: This article presents practical studies on the assessment of agricultural development trends of the Republic of Uzbekistan and identification of export problems, as well as the relationship between agricultural franchise structures and advertising, marketing and consulting services.

Key words: agro-industrial complex, agriculture, reform, competition, food, agribusiness, forest, fishery, agriculture, animal husbandry, agromarketing.

Аннотация: В данной статье представлены практические исследования по оценке тенденций развития сельского хозяйства Республики Узбекистан и выявлению проблем экспорта, а также взаимосвязи агрофранчайзинговых структур и рекламных, маркетинговых и консультационных услуг.

Ключевые слова: АПК, сельское хозяйство, реформа, конкуренция, продовольствие, агробизнес, лесное хозяйство, рыболовство, сельское хозяйство, животноводство, агромаркетинг.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasida Qishloq xo'jaligi marketingi sanoat, tijorat, bank va boshqa marketing turlaridan farq qiladi. Bu qishloq xo'jaligining xususiyatlari bilan bog'liq. Natijalar tabiiy sharoitga, mahsulotning aholi hayotidagi roli va ahamiyatiga, mulkchilik shakllarining xilma-xilligiga, mehnat davri va ishlab chiqarish davrining mos kelmasligiga, ishlab chiqarish va ishlab chiqarishning mavsumiyligiga, xo'jalik yuritishning tashkiliy shakllarining xilma-xilligiga bog'liq. Xorijiy davlatlar misolida oladigan bo'lsak, Rossiya, tashqi iqtisodiy aloqalar, agrosanoat kompleksi va davlat organlarining o'z tarmoqlarini rivojlantirishdagi ishtiroki, agrosanoat majmuasida tabiiy va iqtisodiy jarayonlar birlashtirilib, mahsulot ishlab chiqarish va sotishni tashkil etish uchun alohida sharoitlar yaratadi.

Qishloq xo'jaligi va agrosanoat tuzilmalarida marketing faoliyati unda barcha boshqaruv xodimlari ishtirok etsa va barcha ishlab chiqarish xodimlari ularga yordam bersagina samarali bo'ladi. Chorvachilik korxonalarida,

masalan, funksional marketing ta'sirini korxona rahbari ham, xo'jalik rahbari ham amalga oshiradi. Bunda marketingologlar, chorvachilik mutaxassislari bilan bir qatorda iqtisodchilar, texnologlar va boshqalar ham ishtirok etadi. Boshqaruv xodimlari bilan bir qatorda marketing funksiyalarini ham ishlab chiqarish xodimlari bajaradilar. Ularda talab qilinadigan sifatli, belgilangan assortimentdagi mahsulotlar ishlab chiqarilib, iste'molchilar talabini o'z vaqtida qondirish uchun sharoit yaratilgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLARNING TAHLILI

Xorijiy tajribalarga tayanib shuni ta'kidlash lozimki, marketing tamoyillarini rivojlantirish va ularni amaliyotda qo'llash bo'yicha ko'plab iqtisodchi olimlar shug'ullanib kelgan. Ular qatoriga F.Kotler, M.Porter, D.Evans, I.Ansoff, M.Berman, M.Golubkov, P.Samuels, D.Marshall kabi taniqli olimlarni kiritishimiz mumkin.

Mamlakatimizda qator yillar davomida marketing sohasida olib borilgan izlanishlar milliy xususiyatlardan kelib chiqqan holda iqtisodiyotda marketing nazariyasini rivojlantirishga katta hissa qo'shgan olimlarni ham e'tirof etish lozim. Bularga M.Muxammedov, M.Pardaev, R.Ibragimov, YO.Abdullaev, A.Saliev, M.SHarifxo'jaev, B.Xodiev, D.Raximova, M.Boltaboev, Sh.Ergashxodjaeva va boshqalar.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida tizimli yondashuv, abstrakt-mantiqiy fikrlash, guruhlash, taqqoslash, omilli tahlil, tanlanma kuzatish usullaridan foydalanilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Bugungi kunda mamlakatimizda meva-sabzavot yetishtirish, saqlash, qayta ishlash va eksport qilishni kengaytirishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Meva-sabzavotchilikni jadal rivojlantirish loyihalarini amalga oshirish maqsadida hudud sezilarli darajada kengaytirildi, meva-sabzavot mahsulotlarini saqlash va qayta ishlash uchun qo'shimcha quvvatlar ishga tushirildi, moliyaviy resurslar, jumladan, xalqaro moliya institutlari mablag'lari jalb qilindi. faol ishtirok etadi. Masalan, 2023-yilning yanvar-dekabr oylarida 189 924,3 milliard so'mlik investitsiyalarning 8 foizi qishloq xo'jaligiga yo'naltirildi. Natijada qishloq xo'jaligi mahsulotlari yetishtirish hajmi 215,7 trillion so'mni yoki 2022-yil darajasiga nisbatan 102,7 foizni, jumladan, qishloq xo'jaligi mahsulotlari – 108,3 trillion so'mni (103,7 foiz), chorvachilik mahsulotlari – 107,4 trillion so'mni (101,7 foiz) tashkil etdi.

Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini eksport qilishda marketingning o'rni borligini ushbu mahsulotlarning xususiyatlaridan ham ko'rish mumkin. Avvalo, mahsulotlarning tez eskirishi ularning qisqa muddatli sotish muddatini belgilaydi. Bundan tashqari, mahsulotning tashqi ko'rinishi ushbu bozorning standartiga mos keladigan qadoqlashga katta e'tibor berishni talab qiladi. Bunga sanitariya talablarini hisobga olishni qo'shsak, sabzavot va mevalarni eksport qilishda marketing qanchalik muhimligini ko'ramiz. Bozor iqtisodiyoti rivojlangan mamlakatlarda meva-sabzavot mahsulotlarini sotishni tashkil etishda ishlab chiqaruvchilar iste'mol talabining o'zgarishini tez va to'g'ri o'rganib, tegishli chora-tadbirlar ko'rayotgani ko'zga tashlanadi. Shu sababli, qishloq xo'jaligi korxonalarida marketing muvaffaqiyatli bo'lishi uchun biznes menejerlari maqsadlarni aniq belgilashlari, ularning hozirgi moliyaviy va moliyaviy ahvoli to'g'risida ishonchli ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilishlari kerak. Umuman olganda, eksport infratuzilmasiga tayangandan ko'ra, fermerlarning o'zlari marketing faoliyatini rejalashtirishi va amalga oshirishi kerak.

Bizning fikrimizcha, meva-sabzavot mahsulotlari marketingining hozirgi holati qishloq xo'jaligi korxonalari rahbarlarini ichki va tashqi bozordagi o'rnini baholash va pirovard natijada sotish strategiyasini belgilash uchun quyidagi savollarga javob topishga majbur qilishi kerak.;

- tashqi bozorlarda qanday o'zgarishlar ro'y bermoqda, raqobat kuchlari ularga qanday ta'sir ko'rsatmoqda;
- korxona qanday ishlaydi, ya'ni. korxonaning hozirgi holatini tahlil qilish kerakmi;
- nega u eksport qishloq xo'jaligi mahsulotlarini sotadigan bozorning past narx segmentini egallaydi;
- foydani oshirish uchun mahsulot sifati va eksport salohiyatini oshirish uchun nima qilish kerak;
- har bir chiqarilgan mahsulot uchun biznes-reja ishlab chiqiladimi va bu reja mahsulotni iste'molchiga yetkazib berish zanjirida tahlil qilinadimi.

Ko'pgina tarmoq korxonalarida marketing vazifalari ma'lum tashqi tuzilmalarga yuklangan, bu mutlaqo noto'g'ri. Tashqi infratuzilma subyektlari nafaqat marketing ishlari bilan shug'ullanishi, balki fermerlarga eksport salohiyatini oshirishda ham yordam berishi kerak. Qishloq xo'jaligida marketing konsepsiyasi biznes falsafasi sifatida tarmoqdagi barcha ishchi va xizmatchilarni qo'llab-quvvatlashni talab qiluvchi qarashlarni ishlab chiqish zarur.

So'nggi yillarda mamlakatimizda qishloq xo'jaligi sohasida faol islohotlar amalga oshirilmoqda. Bu boradagi boshqaruv tizimini takomillashtirish, davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashning samarali mexanizmlarini joriy etish, kooperatsiyani yo'lga qo'yish, zamonaviy resurs tejovchi texnologiyalarni joriy etish, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini eksport qilish hajmini oshirish maqsadida qator farmon va qarorlar qabul qilindi. Biroq jahon bozorida meva-sabzavot mahsulotlarini sotish hajmi 205 milliard AQSH dollarini tashkil etgan bir paytda bu bozorda respublikaning ulushibir foizdan kam. Bu mahsulotlarning mamlakat eksportidagi ulushi atigi 7 foiz.

O'zbekiston meva-sabzavot yetishtirish (yetishtirish) va ularni tashqi bozorga eksport qilishni rivojlantirish uchun ulkan salohiyatga ega. Ammo shuni unutmaslik kerakki, potentsial va uni amalga oshirish ikki xil tushunchadir. Hozirgi vaqtda O'zbekistonda qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ko'paytirish bo'yicha ko'p ishlar qilinmoqda, biroq mahsulot yetishtirishning ko'payishi o'z-o'zidan eksport hajmining oshishiga olib kelmaydi. Sababi, eksport qilishda, avvalo, salohiyatli iste'molchiga qanday mahsulot kerakligini va unga nima kerakligini tushunish kerak. Shuningdek, u haqiqiy iste'molchi kim va ular qaysi mamlakatlarda yashashi kabi savollarga javob berishi kerak. Bundan tashqari, meva eksporti haqida gap ketganda, misol uchun, Yevropa Ittifoqida "premium" toifasiga kirmaydigan sabzavot va mevalarga deyarli talab yo'q. Shunga o'xshash holat AQSh va boshqa ko'plab rivojlangan mamlakatlarda kuzatilmoqda. Bundan tashqari, har bir mamlakatda mevalarning rangi, ta'mi, o'lchami va boshqa xususiyatlari bo'yicha turli xil xususiyatlariga nisbatan o'ziga xos talab va ehtiyojlar mavjud.

Hozirda O'zbekistonda yetishtirilayotgan meva-sabzavotlarning 99 foizi faqat Rossiya va MDH davlatlarida qiziqish uyg'otmoqda. Hatto Rossiyada ham ushbu mahsulotlar bozori qisqarmoqda, chunki uning asosiy iste'molchilari keksa odamlardir. Yosh avlod an'anaviy o'zbek uzumini sotib olishni istamaydi. Ular doka bilan qoplangan yog'och qutildagi uzumlarga emas, balki qulay qadoqlarda sotiladigan dunyoga mashhur urug'siz navlarga e'tibor berishadi.

Mamlakatimizda keyingi yillarda amalga oshirilayotgan islohotlar samarasida qishloq xo'jaligida ham ijobiy o'zgarishlar kuzatilmogda. (1-jadval). Jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, er maydonining qisqarishi hisobiga ishlab chiqarish hajmi oshadi.

1-jadval: 2019-2023-yillarda O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligi mahsulotlari yetishtirish hajmi

	2019-yil	2020-yil	2021-yil	2022-yil	2023-yil
Qishloq xo'jaligi ekinlari uchun ekiladigan yerlar, ming ga	3694.2	3706.7	3474.5	3396.0	3309.4
Qishloq xo'jaligi mahsulotlari, mlrd	99604.6	115599.2	148199.3	187425.6	216283.1
shu jumladan:					
Qishloq xo'jaligi	55429.2	61755.1	83303.4	98406.4	111904.8
chorvachilik	44175.4	53844.1	64895.9	89019.2	104378.3
Qishloq xo'jaligi mahsulotlarining o'sish sur'ati o'tgan yilga nisbatan foizda	106.1	106.3	101.0	100.2	103.3
shu jumladan:					
Qishloq xo'jaligi	105.5	105.7	98.2	95.8	104.8
chorvachilik	106.9	107.0	104.1	105.7	101.6

Agar siz taqqoslanadigan narxlarga qarasangiz, 2020–2021-yillarda sanoat ijobiy dinamikani boshdan kechirdi, ya'ni. o'sish sur'ati kamida 6% ni tashkil etdi.

Tashqi savdo aylanmasi. So'nggi yillarda Hukumat tomonidan eksportni rag'batlantirish, importni optimallashtirish va umuman mutanosib tashqi savdoni ta'minlash bo'yicha olib borilayotgan islohotlar 2023-yilga borib mamlakatimiz tashqi savdo aylanmasini 42,2 milliard AQSh dollariga va 8,7 milliard AQSh dollariga yoki 26,2 foizga oshirish imkonini beradi. Bu natija mamlakat tarixidagi eng yuqori natija sifatida qayd etildi. ACTga eksport 17,9 milliard dollarni tashkil etdi. AQSH dollarini (o'sish sur'ati – 128,0%), import hajmi esa 24,3 mlrd. AQSH dollarini (o'sish sur'ati – 124,9%) tashkil etdi. Hisobot davrida 6,4 mlrd. Passiv tashqi savdo balansi AQSH dollarida aks etdi.

Aksariyat ishlab chiqaruvchilar yetishtirgan mahsulotlarni sotishda vositachilik xizmatlaridan keng foydalalanish iste'mol narxlariga ta'sir etuvchi asosiy omil hisoblanadi. Ular, shuningdek, bozor hajmi va narxlarning o'zgarishiga ko'proq qiziqishadi, chunki vositachilar mahsulot yetishtirilgandan keyin iste'mol bozorlarini o'rganadilar.

Demak, bozorga sotilayotgan mahsulotlarning narx tarkibida ishlab chiqaruvchilarning ulushi o'rtacha 45-50 foizni tashkil etadi. Yakuniy narx boshqa tashkilotlar tomonidan ko'rsatiladigan xizmatlar uchun qo'shimcha foiz stavkalari bilan belgilanadi. Xususan, transportda o'rtacha foiz stavkasi 17-18 foiz, ulgurji bozorda 20-25 foiz, chakana savdo bozorida 15-20 foizni tashkil etadi.

Darhaqiqat, aholini, ayniqsa, kuz-qish mavsumida asl (tabiiy) qishloq xo'jaligi mahsulotlari bilan ta'minlash, shuningdek, ushbu davrlarda bozor narxlarining mavsumiy o'zgarishining iste'molchilarning to'lov qobiliyatiga ta'sirini o'rganish muhim masalalardan biridir... Bozor narxlarining o'zgarishiga sabab bo'lgan asosiy omillardan biri iste'mol talabining aniq prognoziz mahsulotlarning bozorlarga chiqarilishidir. Darhaqiqat, ushbu muammoni hal etishning to'liq ishlab chiqilgan mexanizmi yo'qligi iste'mol narxlarining mavsumiy o'zgarishiga, qish va bahor fasllariga nisbatan narxlarning keskin o'zgarishiga olib keldi.

Hozirgi amaliyotda fermer va dehqon xo'jaliklarida nafaqat qishloq xo'jaligi oziq-ovqat mahsulotlari hajmini oshirish, balki xaridor va sotuvchilar faoliyati samaradorligiga ta'sir etuvchi omillar ham ushbu toifadagi subyektlar manfaatlarini hisobga olish va tahlil qilishni taqozo etmoqda. Ular, birinchidan, aholining o'sishi iste'mol talabining o'sishiga asos yaratadi; ikkinchidan, uy xo'jaliklari daromadlarining o'sishi nisbatan yuqori sifatli tovarlarni xarid qilishni rag'batlantirish bilan birga, ularning sotib olish vaqtida qo'shimcha xizmatlarga bo'lgan talabini oshiradi; uchinchidan, savdo shoxobchalarining qulay joylashuvi va iste'molchilarning xohish-istaklarini inobatga olgan holda xizmat ko'rsatish shartlari kabilar.

Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini sotish tizimini takomillashtirish bo'yicha quyidagi tahliliy ma'lumotlar va takliflar kiritildi:

Qayta ishlash zavodi orqali tarqatish kanali:

Taroziga:

- kafolatlangan xaridor;
- oldindan to'lov;
- huquqiy xavfsizlik;
- muayyan nav (meva, uzumchilik) uchun aniq bozorning mavjudligi.

Kamchiliklari:

- qoniqarsiz shartlar va to'lov shakli;
- sotib olish narxining pastligi yoki tovarlarning nomutanosib sifati;
- qayta ishlashni rag'batlantirishning yo'qligi;
- monopol pozitsiya

Taklif. Shartnomadagi xarid narxining har kuni talab va taklifdan kelib chiqib o'zgarishini ta'minlash. Harakat mexanizmi. Yetkazib berishning aniq kunida narx yuqorida taklif qilingan ma'lumotlar bazasiga muvofiq yaratilishi kerak. Bunday holda, agar kafolatlangan xaridor bo'lsa, 10% ustunlik neftni qayta ishlash zavodi manfaatlariga mos kelishi mumkin.

Savdo nuqtasi orqali savdo kanali:

Taroziga:

- nisbatan yuqori xarid qobiliyatiga ega;
- maxsus qadoqlash, yaxshi ko'rinish va nisbatan uzoq saqlash muddati;
- transport va boshqa qulayliklar

Kamchiliklari:

- fermer xo'jaliklarini bevosita qamrab olishning mumkin emasligi;
- past sifatli mahsulotlarga talab yo'q;
- past hajm va tarqoq joy

Taklif. Qishloq xo'jaligi franchayzingini tashkil etish. Harakat mexanizmi. Yirik savdo nuqtalarida muayyan tovar belgilari va savdo belgilari ostida taklif etilayotgan tovarlar javonlarini tashkil qilish va reklama qilish maqsadga muvofiqdir.

Dehqon bozorlari orqali sotish kanali:

Taroziga:

- to'lov shakli (naqd pul) ishlab chiqaruvchiga mos keladi;
- bog'bonga qulay vaqtda ulgurji savdoni tashkil etish;
- Xarid qilish madaniyati bilan uyg'unlik

Kamchiliklari:

- ulgurji va chakana narxlar o'rtasidagi keskin farq;
- bozor sig'imi haqida ma'lumotlarning etishmasligi;
- bozor infratuzilmasining zaifligi

Taklif. Ulgurji bozorlar bo'yicha ma'lumotlar bazasini yaratish. Harakat mexanizmi. Ulgurji bozorlarga kiraverishda yoki qulay javonlarda zamonaviy texnologiyalar asosidagi ma'lumotlar bazasi yaratiladi. Kundalik mahsulot yetkazib berish ko'paygan taqdirda vositachiga beriladi

Vositachilar orqali sotish kanali:

Taroziga:

- talab, taklif va baho haqida kundalik ma'lumotlarga ega bo'lish;
- tashish qulayligi bo'yicha avtomobillarning nisbatan ustunligi;
- kichik mahsulotlarni taklif qiling.

Kamchiliklari:

- nisbatan arzon xarid;
- ishlab chiqaruvchi-iste'molchi munosabatlarining buzilishi;
- raqobatbardosh ishonchning past darajasi;
- kundalik faoliyatga asoslangan.

Taklif. Vositachilik xizmatlarini huquqiy tashkil etish. Harakat mexanizmi. Huquqiy vositachilik xizmatlari tizimini yo'lga qo'yish, ma'lum masofada joylashgan fermer xo'jaliklarini qo'llab-quvvatlash tizimini yaratish zarur. Bunday holda, huquqiy maqomning qo'llab-quvvatlash maqsadiga xizmat qilishiga ustuvor ahamiyat berilishi kerak

Yarmarkalar orqali sotish kanali:

Taroziga:

- bozorga kirish uchun qulay muhit va shart-sharoitlarni yaratish;
- iste'molchilar e'tiborini tezda jalb qilish qobiliyati;
- muayyan hudud nomi ostida taklif qilish orqali "milliy brend" yaratish.

Kamchiliklari:

- to'lov tizimidan norozilik;
- bozor narxidan past narxlarda sotishda "yo'qolgan pul" ni qoplash mexanizmi aniq emas;
- ro'yxatdan o'tishning mavjudligi va sotuvchidan ro'yxatdan o'tish bilan bog'liq muammolar

Taklif. Yarmarka ishtirokchilarini moddiy rag'batlantirish mexanizmini yaratish. Harakat mexanizmi. Yo'qotishlarni hisoblash usullari ishlab chiqilishi va nisbatan arzon narxlarda taklif qilinadigan mahsulotlar uchun rag'batlantirish mexanizmlarini joriy etish mumkin. Masalan, bir xil qiymatdagi resurslarni imtiyozli narxlarda sotib olish.

Eksportchilar orqali sotish kanali:

Taroziga:

- sifatli mahsulot uchun nisbatan yuqori narx;
- daladan (uy sharoitida) mahsulotni sotish imkoniyati;
- xilma-xillik, yaxshilangan qadoqlash

Kamchiliklari:

- tashqi va ichki siyosatdagi o'zgarishlarga sezgirlikni oshirish;
- kuchli raqobat muhitida yuqori chiqindilar;
- keyingi mavsum uchun sotib olish kafolati yo'q.

Taklif. Eksportga mo'ljallangan mahsulotlarni sug'urta qilish tizimini takomillashtirish. Harakat mexanizmi. "O'zagroeksport" va "O'zagrosug'urta" bilan birgalikda eksport uchun yetishtirilgan mahsulotlarni ichki bozorda sotish hisobiga yo'qotilgan mablag'larni qoplash amaliyotini joriy etish.

Adabiyotlar:

1. Gary Armstrong. Philip Kotler. Michael Marker. Marketing in introduction. England, 2016, paperback: 720 pages, Pearson.
2. Philip Kotler. Kevin Lane Ketler. Marketing Management. Pearson Education, Inc. publishing as Prestige Hall, USA, 2012 y.
3. Kotler F., Armstrong G., Vong V., Sonders Dj. Osnovy marketinga, 5-e evropeyskoe izd. Uchebnik. – M.: OOO "I.D.Vilyams, 2013. –752 s.
4. Soliev A., Vuzrukxonov S., Marketing, bozorshunoslik. Darslik. – T.: Iqtisod-Moliya, 2010. – 424 b.
5. Ergashxodjaeva SH.J., Qosimova M.S., YUsupov M.A. Marketing. Darslik. –T.: TDIU, 2011. – 202 b.
6. Musaeva Sh.A. Marketing tadqiqotlari. Darslik "STAR-SEL" MChJ nashriyot va ijodiy bo'limi. Samarqand-2023.
7. Musaeva Sh.A. Integrallashtirilgan marketing kommunikatsiyasi O'quv qo'llanma "Mahorat" nashriyoti, Samarqand – 2022.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.